

**Wymagania edukacyjne śródroczne i roczne
zgodne z „Podstawą programową...”
Rok szkolny 2023/2024**

Przedmiot:	Wiedza o społeczeństwie (wos)
Klasy:	4 m
Nauczyciele uczący:	mgr Karolina Michalik
Poziom:	poziom podstawowy
Program nauczania:	B. Furman., W centrum uwagi. Program nauczania wiedzy o społeczeństwie, w zakresie podstawowym, dla liceum ogólnokształcącego i technikum., Wydawnictwo Nowa Era. 2019.
Podręcznik przedmiotowy:	A. Janicki, J. Kięczkowska, M. Menz., W centrum uwagi 1. Podręcznik do wiedzy o społeczeństwie dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy., Wydawnictwo Nowa Era. 2019.

WYMAGANIA ŚRÓDROCZNE - Zagadnienia z PP nr 1-2	
Ocena	Wymagania Uczeń:
dopuszczający (2)	<ul style="list-style-type: none"> - odtwarza jedynie niewielki zakres wiedzy pamięciowej, przewidzianej w <i>Podstawie programowej</i>, gdyż ma spore luki w wiadomościach i nie opanował większości umiejętności, ale nie uniemożliwia mu to dalszego poznawania treści programowych, w następnym etapie edukacji szkolnej - wykonuje zadania i polecenia jedynie na miarę własnych możliwości, często przy znacznej pomocy nauczyciela i mają one niewielki stopień trudności - popełnia liczne błędy w zakresie wiedzy merytorycznej i sposobu jej prezentacji - prezentuje jedynie sporadyczne zaangażowanie podczas zajęć lekcyjnych, - rokuje nadzieję na uzupełnienie wiedzy programowej
dostateczny (3)	<ul style="list-style-type: none"> - opanował minimum wiadomości i umiejętności określonych <i>Podstawą programową</i> - zna najważniejsze fakty społeczne oraz potrafi je umieścić w czasie i przestrzeni - potrafi korzystać z podstawowych źródeł informacji i wykonywać typowe zadania o średnim stopniu trudności - mimo skromnego zasobu słownictwa potrafi formułować proste wypowiedzi ustne i pisemne oraz podać minimum jeden argument na uzasadnienie własnego stanowiska - potrafi opisać: najważniejsze wydarzenia, genezę i przebieg głównych procesów społecznych (demokracja, industrializacja, formowanie się różnych wydarzeń i zjawisk) - dokonuje oceny zachowań, procesów - zna wybitne postacie życia politycznego, gospodarczego i wojskowego w Polsce, Europie i świecie - dostrzega rolę Polski i Polaków w dziejach w społecznościach lokalnych i międzynarodowych - rozumie zakres działania organów państwowych - wymienia podstawowe prawa człowieka - popełnia błędy rzeczowe i językowe - umie posługiwać się, korzystając często z pomocy nauczyciela, prostymi środkami dydaktycznymi - bierze udział w lekcji, - wykazuje gotowość do rozwijania swych umiejętności
dobry (4)	<ul style="list-style-type: none"> - posiada zasób wiedzy ucznia mieści się w ramach obowiązującego programu, chociaż sporadycznie zdarzają się drugorzędne błędy - opisuje wydarzenia ukazując związki między faktami; wskazać przyczyny, następstwa i skutki wydarzeń i zależności między nimi - dokonuje analizy źródeł społecznych - dokonuje syntezy i analizy tematycznej - porównuje informacje i wartościuje je w celu wyjaśnienia problemu - formuje wnioski i własne oceny - rozumie podstawowe reguły i procesy życia politycznego i gospodarczego - ukazuje różne aspekty procesu historycznego oraz społecznego (polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturalne); analizuje tempo zmian i ich wpływ na przebieg procesów światowych; stawiać pytania i szukać na nie odpowiedzi. - odpowiada samodzielnie, a jego wypowiedzi zawierają wymagane treści, są poprawne pod względem językowym - potrafi wykorzystać opanowane wiadomości i umiejętności w procesie dalszego kształcenia i w życiu codziennym - interpretuje oraz wyjaśnia przyczyny i skutki wielu zjawisk zachodzących we współczesnej Polsce i świecie - jest aktywny na lekcjach - poprawnie posługuje się prostymi źródłami informacji - umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne

<p>bardzo dobry (5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opanował w pełnym stopniu wiadomości i umiejętności przewidziane <i>Podstawą programową</i> - samodzielnie przedstawia i ocenia wybrane problemy, w tym również społeczne - przedstawia najważniejsze informacje oraz opinie (oceny) różniące się między sobą - formułuje wnioski i własną ocenę - uzasadnia swoje stanowisko, ocenia przydatność źródeł do wybranych zdarzeń - rozwija umiejętności korelacji międzyprzedmiotowej (historia, hit, wos, religia, etyka, język polski) - samodzielnie i sprawnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy - udziela wyczerpujących odpowiedzi ustnych i pisemnych, wykorzystując bogaty zasób słownictwa i poznaną terminologię oraz wiedzę pochodzącą z różnych źródeł informacji (w tym także pozaszkolnych), - myśli i pracuje kategoriami przyczynowo-skutkowymi - formułuje opinie na forum publicznym - samodzielnie rozwiązuje nietypowe problemy - potrafi samodzielnie ocenić wskazane postaci oraz ich wpływ na bieg wydarzeń - umie współpracować w grupie, - aktywnie uczestniczy w lekcji
<p>celujący (6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opanował niemal wszystkie wymagania edukacyjne na niższe oceny szkolne (dopuszczający – bardzo dobry), w stopniu celującym - jest wybitnie kreatywny i zaangażowany w proces dydaktyczny oraz samorozwój; chętnie wykonuje prace dodatkowe w zakresie przedmiotu; może również reprezentować szkołę w konkursach, olimpiadach, turniejach przedmiotowych oraz tematycznych - pracuje systematycznie, jest bardzo aktywny na lekcjach, chętnie podejmuje się wykonania dodatkowych zadań w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych, a nawet pozaszkolnych - aktywnie i z dużym zaangażowaniem uczestniczy w zajęciach o charakterze społecznym; wyróżnia się wysokimi zainteresowaniami społecznymi w obrębie małych społeczności lokalnych lub/i szerszych grup społecznych na terenie kraju, a nawet poza jego granicami (jest osobą aktywną społecznie) - posiada dużą łatwość zastosowania zdobytej wiedzy i umiejętności w nowych sytuacjach poznawczych - potrafi odnajdywać związki przyczynowo-skutkowe oraz dokonywać syntezy i analizy zgromadzonego materiału - aktywnie i twórczo uczestniczy w lekcji, wzbogacając jej tok o nowe doznania i doświadczenia

Nr kolejny	<p style="text-align: center;">REALIZOWANE TREŚCI, ZGODNE Z „PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ...” MEIN DZIAŁ I - CZŁOWIEK I SPOŁECZEŃSTWO. Uczeń:</p>
1.	- wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka i ustala ich hierarchię, uwzględniając społecznie akceptowany system aksjologiczny
2.	- charakteryzuje, z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej, współczesne typy rodziny; wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej
3.	- charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych; analizuje zasady wzajemności, zaufania i pomocy
4.	- przedstawia z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim i dokonuje jego analizy analizuje rolę wartości w światopoglądzie
5.	- wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu
6.	- odróżnia tolerancję od akceptacji; wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na swoich i obcych ; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwstawiania się tym zjawiskom
7.	- przedstawia podstawowe metody rozwiązywania konfliktów (mediacja, negocjacje, arbitraż) oraz zalety i wady wskazanych rozwiązań
	- charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne)

8.	- rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie polskim i formułuje sądy w tych kwestiach.
DZIAŁ II - SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE.	
Uczeń:	
1.	- przedstawia rodzaje i przykłady organizacji pozarządowych; charakteryzuje działalność wybranych organizacji tego typu w Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia zakres niezbędnych uregulowań w statucie stowarzyszenia;
2.	- przygotowuje materiał do zamieszczenia w internecie na temat działań indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym (np. w wątku publicznym swojego profilu na portalach społecznościowych lub na blogu)
3.	- przedstawia funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej kościoły i inne związki wyznaniowe
4.	- przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych; wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej, i nazwiska ich liderów; przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań - dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (np. spoty, memy, ulotki i hasła wyborcze)
5.	- przedstawia współczesne media w Rzeczypospolitej Polskiej wymienia główne dzienniki, tygodniki społeczno-polityczne, stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe;
6.	charakteryzuje wybrany tytuł/ stację/portal ze względu na specyfikę, formy i treści przekazu - krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty;
7.	rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy - rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego i wykazuje ich negatywny wpływ na życie publiczne; przedstawia mechanizmy korupcji i analizuje z wykorzystaniem materiałów medialnych jej udowodniony przykład - interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów),
8.	formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego

WYMAGANIA ROCZNE	
- Zagadnienia z PP nr 1-2	
oraz	
- Zagadnienia z PP nr 3-4	
Nr kolejny	REALIZOWANE TREŚCI, ZGODNE Z „PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ...” MEiN
DZIAŁ III. ORGANY WŁADZY PUBLICZNEJ W RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ.	
Uczeń:	
1.	- charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, gwarancji praw i wolności jednostki, konstytucjonalizmu, podziału i równowagi władz, republikańskiej formy rządu, pluralizmu, decentralizacji, samorządności, społecznej gospodarki rynkowej); analizuje sformułowania preambuły Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej; przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego i rodzajów referendum lokalnych w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło oraz by jego wyniki były wiążące (w przypadku lokalnych: by było ważne); wyjaśnia na wybranym przykładzie wpływ konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej
2.	- wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych
3.	- przedstawia strukturę oraz organizację pracy Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (prezydium, komisje, kluby i koła; kworum, rodzaje większości) oraz status posła, w tym instytucje mandatu wolnego i immunitetu; wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Zgromadzenia Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
4.	- wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych; przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej

5.	<p>Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa; analizuje z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej poziom legitymizacji społecznej władzy prezydenckiej</p> <p>- przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja (w tym w wyniku skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej)</p>
6.	<p>- przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania</p> <p>- przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje kompetencje tych organów i zależności między nimi</p>
7.	<p>- przygotowuje opracowanie promujące działania organów wybranego samorządu terytorialnego na poziomie powiatu lub województwa w Rzeczypospolitej Polskiej</p> <p>- przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów</p>
8.	<p>- przedstawia kompetencje Najwyższej Izby Kontroli, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu i prokuratury w Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnia znaczenie tych instytucji dla funkcjonowania państwa prawa.</p>
<p>DZIAŁ IV. PRAWA CZŁOWIEKA I ICH OCHRONA.</p> <p>Uczeń:</p>	
1.	- wymienia zasady ogólne i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
2.	- przedstawia sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich (według wzoru dostępnego na stronie internetowej); wykazuje znaczenie skargi konstytucyjnej
3.	- uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby rozpatrzył on skargę obywatela; analizuje wybrany wyrok tego trybunału
4.	- przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej; pozyskuje informacje na temat praw mniejszości polskiej w różnych państwach
5.	- pozyskuje w środkach masowego przekazu (między innymi, na stronach organizacji pozarządowych broniących praw człowieka) informacje o przypadkach naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowuje analizę na ten temat
6.	- wskazuje organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka i charakteryzuje działania jednej z nich
7.	- wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym; przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.

Uwaga: W toku edukacji realizowane będzie dostosowanie wymagań dla uczniów, stosownie do zaleceń zawartych w opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

**SPOSOBY SPRAWDZANIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW,
WOS W TECHNIKUM - 4i
ROK SZKOLNY 2023/2024**

FORMA SPRAWDZENIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW	BADANE KOMPETENCJE UCZNIÓW	UWAGI - dla uczniów z dysfunkcjami
Wypowiedź ustna.	<p>- przeprowadzana na lekcjach bieżących i powtórzeniowych,</p> <p>- sprawdza wiedzę i umiejętności w zakresie przewidzianym Podstawą Programową oraz wymaganiami edukacyjnymi</p> <p>- obejmuje zakres materiału dotyczący całości przerabianego aktualnie działu tematycznego,</p>	<p>- wypowiedź w prostej formie i w ograniczonym zakresie</p> <p>- materiał dzielony na mniejsze</p>

		części
Wypracowania pisemne: - testy tematyczne, - pisemne prace przekrojowe (sprawdziany), - krótkie kartkówki	- sprawdzają znajomość treści programowych z kolejnych działów tematycznych, - kontrolują stopień opanowania nabytych przez ucznia umiejętności w zakresie przedmiotu, - określają umiejętność formułowania wypowiedzi na piśmie, z uwzględnieniem własnych przemyśleń, opinii i sądów, - zapowiadane tydzień wcześniej wraz ze stosowną adnotacją w dzienniku elektronicznym,	- wydłużony czas pracy lub ograniczona liczba pytań
Prace pisemne oparte o analizę różnorodnych źródeł – tematyczne ćwiczenia dydaktyczne, z wykorzystaniem aktywizujących metod nauczania	- sprawdzają umiejętność pracy ucznia z materiałem źródłowym (np. tekst źródłowy, tabele, wykresy, schematy, materiał oglądowy), a w szczególności poprawną jego charakterystykę i interpretację oraz właściwe formułowanie odpowiedzi na dotyczące go pytania, - kontrolują biegłość rozumienia genezy, przebiegu i skutków wydarzeń historycznych; umiejętność logicznego formułowania wniosków oraz uzasadniania własnego stanowiska, - kontrola stopnia opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności poznanych na lekcjach i nabytych w toku pracy własnej oraz kontrola zdolności ich zastosowania do rozwiązywania zadań i ćwiczeń praktycznych	- wydłużony czas pracy i bez rywalizacji czasowej
Ocena aktywności podczas zajęć dydaktycznych	- sprawdza zaangażowanie ucznia w przebieg procesu dydaktycznego podczas zajęć lekcyjnych (praca indywidualna pod kierunkiem nauczyciela oraz praca grupowa).	- ocena zaangażowania na lekcji
Samodzielna praca pozalekcyjna i pozaszkolna ucznia (projekt edukacyjny, prace domowe, referaty tematyczne, prezentacje multimedialne, portfolio, aktywność społeczna itd.)	- określają zdolność ucznia do samodzielnego i twórczego korzystania z różnych, pozaszkolnych źródeł informacji –w tym również środków masowego przekazu (radio, telewizja, prasa, internet) oraz środków multimedialnych, - oceniają zdolności ucznia w zakresie zastosowania przez niego wiedzy i umiejętności nabytych w toku procesu dydaktycznego oraz pozalekcyjnej i pozaszkolnej pracy własnej do realizacji konkretnych zadań praktycznych, - kontrolują poprawność sporządzania przypisów oraz bibliografii samodzielnej pracy pisemnej	- ocena aktywności w podejmowaniu jakichkolwiek prac dodatkowych, na poziomie indywidualnych możliwości ucznia
Udział w konkursach przedmiot. i tematyczn. (szkolnych i pozaszkolnych).	- ocena pracy dodatkowej wykonanej przez ucznia w zakresie przewidzianym „Podstawą programową” MEN-u lub wykraczającej poza ten zakres, - reprezentowanie szkoły na zewnątrz	- ocenianie adekwatne do możliwości i zdolności ucznia